

כלכלה וממשק

סדר א'
הפחית בש"ח

תיקון מס' 3

המצר המצריה המפות לקמעונאי לצרכן
לא מע"מ מע"מ כולל מע"מ

חלב ומשקאות חלב

1.40	1.06	1/2 ליטר	שקית	חלב מפוסטר (3% שומן)
2.52	1.94	1 ליטר	שקית	חלב מפוסטר (3% שומן)
2.45	1.88	1 ליטר	שקית	חלב מפוסטר (1% שומן)
3.42	2.57	1 ליטר	קרסון	חלב עמיד 1%
3.48	2.60	1 ליטר	קרסון	חלב עמיד 3%
2.85	2.11	1 ליטר	קרסון	חלב טר 3% שומן
2.79	2.06	1 ליטר	קרסון	חלב טר 1% שומן
2.20	1.63	1/2 ליטר	קרסון	רוויה (1.5% שומן)
3.48	2.49	1/2 ליטר	בקבוק פלסטיק	קפיר, יוגורט לשתיה
1.00	0.73	250 מ"ל	שקית	שוקו מפוסטר 3%
1.60	1.18	1/4 ליטר	קרסון	שוקו וסוקה עמידים

חלב מאותו סוג כה פחות בקנקני-הפלסטיק של שני ליטרים מזה שבקרטונים? הלא קנקני-פלסטיק הם מטיב מעולה ויציבים לשימושים ביתיים נוספים ולזמן ארוך, בעוד את הקרטונים זורקים לאשפה. בדאי ישנו הסבר מניח את הדעת, ומעניין לשמוע אותו.

שנית, נבדוק את ההפרשים בפער התיווך הקמעונאי לגבי כל סוגי החלב שבטבלה באריות של ליטר שלם ונתיחס במיוחד להפרשים בין סוגי החלב השונים של תכולת שומן 3%, לעומת 1% בלבד. הנה מה שהעלינו (כל המחירים בש"ח/ליטר).

עד כמה שנהירים לנו תהליכי העיבוד התעשייתי של החלב, למעשה את כל החלב המגיע מן המשקים צריך להעביר דרך **תהליך להשוואת תכולת השומן**, כי קשה להניח שישנם אפילו שני משלוחים באותו יום ובהם חלב בעל אחוז שומן שווה לגמרי. שנית, כל סוגי החלב הללו עברו הומוגניזציה, אחרת היינו נוכחים

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום חמישי 4.11.93 פירסמה מדינת ישראל, במסגרת צו **יציבות מחירים במצרכים ובשירותים** [הוראת השעה] [מחירים מירביים למצרכי מזון חקלאיים] [תיקון מס' 3] התשנ"ג, את טבלת המחירים החדשה לחלב ומוצריו. רשימה מפורטת מאד, שכנראה שלא נוכל לעשות למענה שום דבר, כי היא חתומה בידי שרי החקלאות והאוצר. אולם, איש לא ימנע מאתנו להרהר אחריה ולתהות קמעה.

ראשית, נתיחס לחלב לסוגיו השונים. על פי המתפרסם בטבלה נוכל לדלות מידע לגבי הפרשים במחיר האריזה, פער התיווך ואפילו מחיר השומן (היתכן?). למשל, חלב מפוסטר 3% שומן בשקית של 1/2 ליטר נמכר לקמעונאי על ידי המחלבה במחיר 1.06 ש"ח, שווה ל-2.12 ש"ח/ליטר – בהשוואה לשקית של ליטר שלם הנמכר לקמעונאי במיר 1.94/ליטר, הפרש של 18 אגורות עבור המילוי+האריזה+הטיפול בשתי שקיות קטנות במקום אחת גדולה, שהן כ-9.25% הפרש. עתה, אם נבדוק את פער המחירים בין המחיר לקמעונאי לבין המחיר לצרכן – אבל שניהם ללא מע"מ – נגלה שלגבי האריזה של 1/2 ליטר מפוסטר פער התיווך הקמעונאי הוא 12.88%, בעוד שלגבי האריזה של 1 ליטר פער התיווך מסתכם ב-11.02% בלבד. סביר?!

כמו כן, משווקים גם קנקני-פלסטיק של 2 ליטר "חלב טרי, מהומגן ומפוסטר" – במחיר 5.65 ש"ח לצרכן (כולל מע"מ) בתכולת שומן של 3%, ו-5.47 ש"ח ב-1% שומן. אמנם, נתונים אלה לא הופיעו בטבלת המחירים המירביים הנ"ל, אך בדקתי אותם בהיפר-קואופ' "לב השומרון" בצומת חדרה.

שאלה: על פי איזו אמת-מידה **המחיר לליטר**

המצרך	המחיר ללא מע"מ		פער התיווך	
	לקמעונאי	לצרכן	ש"ח	%
חלב מפוסטר 3% שומן, בשקית	1.94	2.154	0.214	11.03
חלב מפוסטר 1% שומן, בשקית	1.88	2.094	0.214	11.38
חלב עמיד 3% שומן, בקרטון	2.60	2.974	0.374	14.38
חלב עמיד 1% שומן, בקרטון	2.57	2.923	0.353	13.74
חלב טרי 3% שומן, בקרטון	2.11	2.436	0.326	15.45
חלב טרי 1% שומן, בקרטון	2.06	2.385	0.325	15.78
חלב טרי 3% שומן, בקנקן 2 ליטר	?	2.415	?	
חלב טרי 1% שומן, בקנקן 2 ליטר	?	2.338	?	

והקמעונאי. נחזור לטבלת המחירים המירביים שהתפרסמה ונגלה, שמחיר השומן לצרכן גדל באופן בלתי פרופורציונלי למחיר הנדרש מן הקמעונאי; אולי גם זה לצרכי קידום מכירות, אך מגמה אחידה של תימחור – אין כאן.

מאחר שכבר הוטל מלוא המע"מ (17%) על ליטר החלב לסוגיו ולאריותיו, יש לראות את ההפרש בין מחיר השומן לקמעונאי למחיר שהצרכן משלם כאילו הוא פער התיווך הקמעונאי, בסדרי גודל שונים בהתאם לשלושת סוגי החלב אשר בטבלה שהתפרסמה: 16.66%, 100% ו-20% ביחס לשומן הנוסף – היתכן? לגבי ערך/מחיר הפרש השומן של החלב הטרי בקנקני-הפלסטיק של שני ליטר בכלל הלכנו לאיבוד. לא ברור, אם מישו עשה את החשבון הזה – ואם עשה, איך הגיע לתוצאה המובאת לעיל.

בחמאה יש כ-84% שומן, כלומר מן ההפרש בשומן שבין 42 ליטר חלב 3% ל-42 ליטר חלב 1% אפשר לייצר ק"ג אחד של חמאה, אשר

בהיפרדות שכבת השומן וציפתה על פני החלב באריזה – מלבד זה, אפילו כתוב על הקרטונים ומיכלי הפלסטיק. בודאי, חייבים לפסטר את כל החלב לטובת בריאות הציבור, גם זה כתוב על אריות "החלב הטרי" – אז במה הוא נבדל מן המפוסטר המהומגן?

מתעורר הרושם, ששני סוגי החלב הללו (מפוסטר וטרי) נבדלים אך ורק באריותם אשר לה יש ערך פירסומי מסויים לצורך קידום מכירות, אך עקרונית ולמעשה הם נראים אותו הדבר. אז מה, אם זה חלב מפוסטר או טרי – העיקר שמשפחה ברוכת ילדים תוכל להשקותם חלב טוב ומזין.

מזין, אמרנו? ההבדל בערך האנרגטי של סוגי החלב נמצא בתכולת השומן השונה, 3% או 1%. אותם 2% שומן הפרש שווים/עולים באופן בלתי שווה גם לגבי שלושת סוגי החלב האמורים בינם לבין עצמם, וגם לגבי המחיר לצרכן הכולל את המע"מ. עבור הצרכן מע"מ הוא הוצאה נטו, כי אינו יכול להתחשבן עם שלטונות המס, כמו היצרן, התעשייה

המחיר של 20 גרם שומן – בין חלב 3% וחלב דל-שומן 1% – לגבי שלושה סוגי חלב.

סוג החלב	המחיר לקמעונאי ללא מע"מ, ש"ח/ליטר	המחיר לצרכן כולל מע"מ, ש"ח/ליטר
חלב מפוסטר, בקרטון	0.06	0.07
חלב עמיד, בקרטון	0.03	0.06
חלב טרי, בקרטון	0.05	0.06
חלב טרי, בקנקן של 2 ליטר	?	0.09

צריך להיות ברור לכולנו, שמחיר חומר הגלם בתעשיית החלב הוא רק סעיף אחד במכלול הסעיפים המהווים את עלויות הייצור התעשייתי של חלב ומוצריו לסוגיהם.

על פי דו"ח מועצת החלב לחודש יולי השנה, במשך התקופה של שנה (אוגוסט 92 – יולי 93) התפלג שיווק החלב לסוגיו כדלקמן (במספרים עגולים): 222.7 מיליון ליטר חלב מפוסטר (יש להניח שזה כולל את "הטריו"), ו-36.7 מיליון ליטר חלב עמיד. המעניין הוא, שהגידול בשיווק ה"מפוסטר" היה 1.33% בהשוואה לשנה לפני כן, והגידול בשיווק ה"עמיד" הגיע לכדי 5.8%.

לגבי המוני הצרכנים למחיר החלב יש משמעות מאד ריאלית משום-מה, ולא כאן המקום להעמיק בנושא ביתר שאת; הכנסתן של משפחות ברוכות ילדים במקרים רבים מאד נמצאת דוקא ברמה נמוכה ביותר ואצלן כל גרוש קובע. אלה עשויות לצרוך חלב דל-שומן בגלל מחירו היותר נמוך, ולא דוקא מטעמים דיאטטיים, את נימוקי התזונה הנכונה משאירים למשפחות המתפרנסות בכבוד יותר גדול – כך שהחלב העמיד הופל לחלב האמיד. (מ.מ.)

נמכר לקמעונאי ללא מע"מ במחיר 11.80 ש"ח, וזה ימכור אותו לצרכן בעד 15.80 ש"ח כולל מע"מ ועדיין נשאר פער התיווך הקמעונאי בגבולות 14.44% – נוכל לחיות עם זה, מי יותר ומי פחות.

מחיר המטרה (לא סופי) שישולם ליצרן עבור חלב בעל 3.07% שומן בחודש נובמבר הוא 101.50 אג"/ליטר, כאשר מחיר עודף/חסר השומן ביחס לאחוז הנ"ל הוא 8.01 ש"ח/ק"ג. לפי כך, מחיר חומר הגלם לייצור הק"ג חמאה הוא 6.728 ש"ח/ק"ג לתעשייה, כלומר, 84% במחיר החמאה לקמעונאי בלי מע"מ מהווה השומן 57%, ובמחיר החמאה לצרכן (בלי מע"מ) מהווה השומן רק 48.9% – הכל ביחס למחיר שישולם ליצרן עבור ק"ג שומן.

מאחר שמחיר המטרה לחלב מתיחס לליטר חלב תקני עם 3.07% שומן, בודאי נוצר עודף כלשהו מהפיכת חלב כזה לחלב שתיה עם תקן של 3%. אמנם, ההפרש מסתכם במעט, 0.07% בלבד – אך יש להתחשב במכפלה הגדולה: כל מאה מיליון ליטר חלב מותירים כ-7 טונות שומן, אותם ניתן להפוך לכ-8.330 טון חמאה, או להשתמש בהם לייצור מוצרי חלב בעלי תכולת שומן שונה ומגוונת, כפי שגם נוהגים.

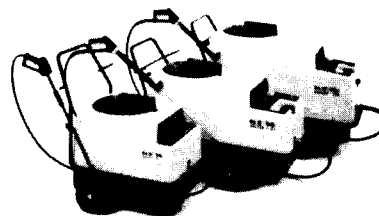
מכונות שטיפה ■ מכירה ■ שרות והתקנה
מכונות בלחץ גבוה ■ מים קרים ■ קיטור ■ שואבי אבק
■ חומרי ניקוי לתעשייה

תוצרת דנמרק KEW
מגוון ציוד שטיפה – ניקוי בלחץ
שואבי אבק, מקרצפות רצפה,
חומרי ניקוי לתעשייה

ציוד המבטיח פתרון יעיל לבעיות
הנקיון הקשות ביותר בתעשייה,
בחקלאות, בתעשיית המזון,
אביזרים לניקוי ופריצת קווי ביוב.

משק הורבט מושב רשפון, טל. 560288, 09-580699, 09-504894 פקס.